

The article considered the issues of ensuring openness and transparency of legal proceedings (Unified State Register of Court Decisions, web portal "Judiciary of Ukraine"), protection of information with limited access, and updating the information and communication infrastructure of courts.

The author outlined the key prospects for UJITS development. In particular, the prospects include regulating the module on the automated interaction with other automated systems of justice system institutions, law enforcement agencies, the Ministry of Justice of Ukraine, other central and local executive bodies, and integrating Legal Tech into the judicial system.

Keywords: UJITS, court, justice, modules, subsystems, electronic court, electronic cabinet, electronic document management.

DOI: 10.33766/2786-9156.106.1.81-91

УДК: 342.9(477)

Теремецький В. І., доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу міжнародного приватного права НДІ ППіП імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України (м. Київ, Україна)

e-mail: vladvokat333@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2667-5167>

Величко В. О., кандидат юридичних наук, доцент кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків, Україна)

e-mail: v.ol.velychko@nlu.edu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5540-5545>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАТВЕРДЖЕННЯ СТАРОСТИ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Наукове дослідження присвячено особливостям правового регулювання затвердження старости в системі місцевого самоврядування. Авторами статті досліджено чинне законодавство, яке регулює процес обрання старости в Україні та окремих територіальних громадах. З'ясовано, що процедура затвердження старости населеного пункту встановлена в законах України та підзаконних актах окремих місцевих рад. Охарактеризовано етапи визначення кандидатури на посаду старости, яка остаточно затверджується місцевою радою.

Стверджено, що провідну роль у визначенні кандидата на посаду старости відіграє сільський або міський голова. Саме вказана посадова особа пропонує кандидатуру старости для громадського обговорення мешканцями населеного пункту. Проаналізовано окремі положення порядку проведення консультацій із громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України. Зроблено висновок, що норми цього підзаконного акта повинні бути застосовані під час проведення громадського обговорення кандидатури на посаду старости.

Вказано на наявність низки недоліків у правовому регулюванні затвердження старости населеного пункту, а саме: мешканці окремого села не можуть запропонувати власну кандидатуру на посаду старости; не передбачено, як має діяти сільський голова, у разі відхилення запропонованих ним кандидатур старости мешканцями населеного пункту протягом тривалого періоду часу; не встановлено особливих вимог до кандидатів на посаду старости, окрім загальних вимог до службовців органів місцевого самоврядування; підзаконні акти окремих місцевих рад не передбачають участі громадських спостерігачів під час опитування мешканців населеного пункту щодо кандидата на посаду старости тощо. Запропоновано внести зміни до виборчого законодавства для відновлення прямих безпосередніх виборів старости мешканцями населеного пункту.

Ключові слова: староста, старостинський округ, територіальна громада, правове регулювання, місцеве самоврядування, посадова особа, правовий статус, громадське обговорення, повноваження, вибори.

Постановка проблеми. Запровадження інституту старости в системі органів місцевого самоврядування потребує належного правового регулювання порядку обрання цієї посадової особи, адже з моменту започаткування у 2015 році адміністративної реформи, яка передбачала об'єднання територіальних громад, правила виборів старости в 2020 році були суттєво змінені. Тому важливо дослідити, наскільки закріплена чинним законодавством процедура затвердження старости враховує інтереси мешканців населених пунктів, що входять до старостинських округів. Необхідно з'ясувати, чи справді враховується думка громади під час затвердження старости міською або сільською радою. Наведені аргументи обґрунтовують актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правове регулювання діяльності старости досліджувалося в працях багатьох науковців. Так проблеми правового статусу старости знайшли своє відображення в дослідженнях Ю. О. Загуменної, О. О. Косиці, В. В. Лазарева, А. В. Маєвського В. К. Петрушевської, П. С. Покатаєва, М. В. Старинського. Особливості виборів старости висвітлено в працях А. В. Коруняка та І. В. Рейтеровича. Праці вказаних та інших вчених, а також чинна законодавча база дозволили дослідити проблему та досягти певних висновків у статті. Водночас у науковій літературі ґрунтовні дослідження порядку й особливостей затвердження старости жителями округу майже не здійснювалося.

Формулювання цілей. Метою дослідження є встановлення особливостей правового регулювання затвердження старости в системі місцевого самоврядування, визначення недоліків і прогалин у законодавстві про місцеве самоврядування.

Виклад основного матеріалу. Правовий статус старости закріплений у ст. 54-1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі – Закон № 280/97-ВР). Водночас у Законі № 280/97-ВР відсутнє визначення поняття «староста». Науковці неодноразово намагалися з'ясувати місце, роль і правовий статус старости у структурі органів місцевого самоврядування в Україні. Так

В. К. Петрушевська визначає старосту як посадову особу місцевого самоврядування, яка представляє інтереси жителів округу у виконавчих органах місцевого самоврядування [1, с. 15]. О. О. Косиця наголошує, що правовий статус старости включає роль цієї посадової особи в системі органів місцевого самоврядування, порядок його призначення та звільнення, повноваження, функції, права й обов'язки, а також гарантії реалізації передбачених законодавством повноважень [2, с. 34]. П. В. Покатаєв та А. С. Маєвський стверджують, що саме староста представляє інтереси жителів старостинського округу на рівні керівництва громади. Створення інституту старости має наблизити владу до людей [3, с. 204]. В. В. Лазарев та Ю. О. Загуменна звертають увагу, що інститут старости був запроваджений в Україні в 2015 році в процесі об'єднання територіальних громад. Вибори старости проводяться в тому селі, яке не має статусу адміністративного центру об'єднаної територіальної громади [4, с. 115]. Отже, староста виступає в ролі представника міської або сільської ради в тому населеному пункті, який не має статусу адміністративного центру територіальної громади. Також він представляє мешканців певного населеного пункту перед місцевою радою та сільським головою.

Порядок затвердження старости в системі місцевого самоврядування встановлений у Законі № 280/97-ВР. Згідно зі ст. 54-1 Закону № 280/97-ВР староста затверджується сільською або міською радою на строк її повноважень. При цьому із пропозицією про затвердження кандидатури старости до депутатів місцевої ради повинен звернутися сільський або міський голова. Перед винесенням кандидатури старости на голосування в місцевій раді вона повинна бути схвалена під час громадського обговорення жителями старостинського округу [5]. Отже, староста не обирається населенням, яке проживає в певному селі. Процедура прямих безпосередніх виборів старости громадянами в законодавстві не передбачена.

Відповідно до положень ч. 2 ст. 54-1 Закону № 280/97-ВР, кандидатура старости пропонується сільським або міським головою для громадського обговорення жителями старостинського округу [5]. Громадське обговорення може проводитися у формі громадських слухань, зборів громадян, а також в інших формах консультацій із громадськістю. При цьому чітких правил проведення громадського обговорення законодавство про місцеве самоврядування не встановлює. А. В. Коруняк наголошує, що міський або сільський голова та відповідна місцева рада можуть затверджувати на посади старости саме тих осіб, які вигідні керівництву громади, а не мешканцям населеного пункту. Науковець вважає, що така ситуація не відповідає принципу децентралізації влади. Проблемою також є надмірна залежність старости від сільського або міського голови, який пропонує кандидатуру старости для обговорення мешканцями села [6, с. 301]. Дійсно, окреслені проблеми існують. Вони можуть бути вирішені лише шляхом внесення змін до законодавства, яке регулює процедуру виборів старости населенням відповідного округу.

Варто згадати, що постановою Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» затверджено порядок проведення консультацій із громадськістю з питань формування та реалізації державної політики (далі – Порядок). Вважаємо, що норми цього підзаконного акта повинні бути застосовані під час проведення громадського обговорення кандидатури старости. Зокрема, норми Порядку передбачають, що:

1) орган влади під час організації громадського обговорення повинен вживати заходів для представництва різних соціальних груп населення, суб'єктів господарювання, а також представників інститутів громадянського суспільства;

2) інформація про громадський захід повинна бути своєчасно оприлюднена на сайті відповідного органу влади;

3) у повідомленні про проведення громадського заходу має бути вказано питання, які виносяться на обговорення, тобто погодження кандидатури старости, а також відомості про місце і час проведення публічного заходу [7].

Наведені вимоги варто врахувати під час організації громадського обговорення кандидатури на посаду старости. В абз. 3 ч. 1 ст. 54-1 Закону № 280/97-ВР встановлено, що результати громадського обговорення оформлюються відповідним протоколом. Зазначений документ повинен містити відомості про дату й місце проведення громадських слухань, кількість жителів старостинського округу та кількість осіб, які взяли участь в обговоренні, результати голосування за певну кандидатуру старости [5]. Отже, законодавство не встановлює порядок добору учасників громадських слухань із питань погодження кандидатури старости. Так у Порядку наголошується, що міський або сільський голова повинні вживати заходів для представництва різних груп населення під час обговорення. Але більш детально порядок погодження кандидатури старости населенням села повинен визначитися підзаконними актами місцевої ради. Зокрема, у ч. 1 ст. 54-1 Закону № 280/97-ВР згадуються такі нормативно-правові акти місцевої ради, як положення про старосту та порядок проведення громадського обговорення кандидатури старости. Згадані підзаконні акти повинні затверджуватися кожною місцевою радою, до складу якої входять окремі старостинські округи.

І. В. Рейтерович наголошує, що під час розробки положення про громадське обговорення кандидатури старости варто врахувати декілька складних ситуацій, які можуть виникати під час схвалення кандидатури. Зокрема, встановити особливості консультацій з громадськістю під час карантину або воєнного стану, визначити кількість можливих обговорень кандидатури у разі недостатності виборців, які прийшли для участі в заході. Варто запровадити інститут тимчасово виконуючого обов'язки старости в разі відсутності голосів на підтримку жодної із кандидатур, які запропоновані сільським головою [8, с. 186]. Таким чином, існує низка спірних питань та прогалин, які повинні бути врегульовані в підзаконних актах місцевої ради.

Місцеві ради в Україні приймають різні підзаконні акти щодо процедури громадського обговорення кандидатури старости. Зокрема, 07 грудня 2021 року Малинською сільською радою Рівненської області було затверджено Порядок

проведення громадського обговорення кандидатури на посаду старости. Підзаконний акт передбачає, що для громадського обговорення створюється комісія, яка здійснює опитування громадян за місцем проживання або в публічних місцях шляхом заповнення підписних листів. Також можуть бути проведені громадські слухання в публічному місці з виступом кандидата та можливістю виступів мешканців села [9]. Отже, у цьому разі місцева рада передбачила два способи погодження кандидатури старости із місцевою громадою.

Схожі норми про проведення опитування громадської думки та громадських слухань щодо кандидатури старости передбачені в Порядку проведення громадського обговорення кандидатури старости в старостинських округах Фастівської міської територіальної громади [10]. Зазначене опитування повинен проводити організаційний комітет, створений міською радою. Подібні норми щодо порядку погодження кандидатури старости закріплені в положенні, яке затверджене Оваднівською сільською радою Володимир-Волинського району Волинської області [11]. Отже, у низці місцевих рад затверджено правила громадського обговорення кандидатур на посаду старости із мешканцями відповідного населеного пункту.

Законодавство про місцеве самоврядування встановлює мінімальний відсоток підтримки старости мешканцями населеного пункту, який потрібний для погодження запропонованої кандидатури під час громадського обговорення. Зокрема, згідно з ч. 1 ст. 54-1 Закону № 280/97-ВР, у старостинському окрузі з населенням до 1 500 осіб кандидатуру старости повинні підтримати більше як 20 % мешканців, які мають право голосу. Для старостинських округів із різною кількістю населення встановлені різні нормативи підтримки певної кандидатури жителями округу. Зокрема, в окрузі з кількістю жителів від 1 500 до 10 тисяч запропоновану кандидатуру мають підтримати більше ніж 17 % голосів жителів округу. Якщо населення округу складає від 10 до 20 тисяч, то схвалити кандидатуру повинні більше як 14 % голосів. В окрузі з кількістю жителів від 20 до 30 тисяч кандидатуру старости мусять підтримати більше як 10 % голосів мешканців для її винесення на голосування в місцевій раді. В окрузі з кількістю жителів більше ніж 30 тисяч осіб підтримати кандидатуру старосту повинні більше як 7 % голосів жителів округу, які є громадянами України та мають право голосу на виборах [5]. Указані показники означають, що в зборах громадян населеного пункту повинна добровільно взяти участь значна частина мешканців старостинського округу.

Слід звернути увагу на те, що, залежно від кількості населення в окрузі, на збори повинні добровільно прийти не менше ніж 20, або 17, або 14, або 10 % населення округу. Це за умови, якщо кандидатура буде підтримана одностайно. Водночас під час зборів мешканців можуть бути висловлені різні думки щодо підтримки певної кандидатури старости. Більшість населення просто може відмовитися прийти на збори громадян, оскільки буде зайнята хатніми клопотами або працювати на робочому місці. У селі може не бути приміщення, що здатне вмістити декілька сотень людей. Під час проведення зборів просто неба можуть погіршитися погодні умови й збори доведеться припинити. Отже, технічно

може бути чимало перепон для проведення громадського обговорення кандидатури старости. Організувати голосування за кандидатуру старости в приміщенні виборчої дільниці, заснованої на території сільської ради, набагато зручніше. Досвід підрахунку бюлетенів під час виборів є у громадян, які періодично виконують обов'язки членів виборчих дільниць. Виникає питання про те, наскільки зручно рахувати голоси учасників громадських зборів без виборчих бюлетенів. Отже, існує чимало проблем, які виникають під час організації процесу громадського обговорення кандидатури старости.

Слід зазначити, що Закон № 280/97-ВР не встановлює жодних вимог до кандидатів на посаду старости. І. В. Рейтерович наголошує на тому, що законодавство не висуває до кандидатів на посаду старости вимог відносно наявності компетенцій у сфері місцевого самоврядування, зокрема спеціальної освіти та практичного досвіду роботи. Науковець звертає увагу, що вимоги відносно проживання кандидата в певній територіальній громаді протягом встановленого строку також відсутні в законодавстві [8, с. 183]. Дійсно, спеціальних вимог до старости Закон № 280/97-ВР не встановлює. Водночас, згідно з ч. 1 ст. 14 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування України», старости належать до п'ятої категорії посад службовців органів місцевого самоврядування [12]. Отже, на старосту поширюються всі вимоги, передбачені вказаним Законом України до службовців органів місцевого самоврядування.

Варто звернути увагу на історичний досвід прийняття на посаду старости населеного пункту в Україні. Під час запровадження посади старости в законодавстві України зазначена посадова особа обиралася населенням відповідного населеного пункту. Згідно із Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», у Законі № 280/97-ВР існувала ст. 14-1, яка встановлювала повноваження старости. Вказана посадова особа повинна була обиратися в порядку, встановленому законом [13]. Правила виборів сільського старости були встановлені в ст.ст. 192, 193, 194 Виборчого кодексу України. Зокрема, кандидатом у старости міг бути громадянин України, який досяг 18 років, та не мав судимості за вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів, а також злочинів проти виборчих прав громадян. Вибори старости проводилися в єдиному одномандатному виборчому окрузі за мажоритарною системою відносної більшості [14]. Вказане формулювання означає, що територія певного села складала виборчий округ, у якому могли висуватися декілька претендентів на посаду старости. Вибори проводилися в один тур. Перемагав у виборах той кандидат, який набрав більше голосів у першому турі виборів.

Норми про правила виборів старости в селі були виключені з тексту Виборчого кодексу України, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення виборчого законодавства» від 16 липня 2020 року [15]. Чинна редакція Виборчого кодексу України не містить норм, які б регулювали вибори старости населенням певного села. Норми цього законодавчого акта передбачали також виключення ст. 14-1 із Закону № 280/97-ВР та запровадження нової ст. 54-1, яка регулювала правовий статус

старости. Власне, чинний порядок пропонування, погодження та затвердження кандидатури старости запроваджений із середини 2020 року.

Таким чином, дотепер законодавство України не містить норм про порядок і особливості виборів старости жителями округу. Кандидатура старости пропонується сільським головою, обговорюється на громадських зборах жителів округу і остаточно затверджується сільською або міською радою. Варто зазначити, що зараз на розгляді у Верховній Раді України перебуває проєкт Закону України щодо вдосконалення правового регулювання інституту старости та його діяльності в умовах воєнного стану (далі – Законопроект № 9518). Він передбачає умови для одноосібного призначення старости міським або сільським головою на строк до шести місяців, а також проведення громадського обговорення кандидатури старости в режимі відеоконференції [16]. Зазначені зміни безумовно спрямовані на вдосконалення правового регулювання виборів старости. У квітні 2024 року законопроект № 9518 було прийнято за основу і наразі він готується до другого читання.

Висновки. Правила затвердження старости населеного пункту встановлені в Законі України «Про органи місцевого самоврядування в Україні» та підзаконних актах окремих місцевих рад. Існують такі етапи прийняття на посаду кандидата у старости:

- 1) висування сільським або міським головою кандидатури на посаду старости;
- 2) узгодження цієї кандидатури з місцевою громадою під час громадського обговорення;
- 3) затвердження сільською або міською радою схваленої громадою кандидатури на посаду старости.

Отже, центральну роль у визначенні кандидата на посаду старости відіграє міський або сільський голова. Підзаконні акти окремих місцевих рад передбачають порядок громадського обговорення кандидатури старости шляхом заповнення підписних листів кожним громадянином або проведення громадських слухань у публічному місці. Встановлені умови щодо схвалення кандидатури на посаду старости певною кількістю мешканців населеного пункту під час громадського обговорення.

Правове регулювання процедури затвердження старости в чинному законодавстві має низку недоліків:

- 1) мешканці окремого села не можуть запропонувати власну кандидатуру на посаду старости;
- 2) не передбачено, як має діяти сільський голова, у разі відхилення запропонованих ним кандидатур старости мешканцями населеного пункту протягом тривалого періоду часу;
- 3) можуть виникати організаційні проблеми із проведенням громадського зібрання декількох сотень людей в окремому приміщенні, своєчасним оповіщенням громадян про участь у громадському заході;
- 4) не встановлено особливих вимог до кандидатів на посаду старости, окрім загальних вимог до службовців органів місцевого самоврядування;

5) процедура підрахунку голосів на підтримку кандидатури старости повинна бути закріплена підзаконними актами відповідної ради;

6) підзаконні акти окремих місцевих рад не передбачають участі громадських спостерігачів під час опитування мешканців населеного пункту щодо кандидата на посаду старости.

Вважаємо, що для дотримання принципів демократизму та децентралізації, врахування інтересів мешканців населеного пункту необхідно відновити процедуру виборів старости, яка була встановлена в українському законодавстві у 2015–2020 роках. Вибори старости варто проводити в один день разом із виборами сільської або міської ради.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть бути пов'язані з розробкою пропозицій щодо вдосконалення процедури громадського обговорення кандидатури старости та можливого (запропонованого авторами цієї статті) відновлення виборів старости населенням старостинського округу.

Використані джерела:

1. Петрушевська В. К. Роль інституту старости у формуванні громадянського суспільства. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2023. Вип. 1 (48). С. 12–16. URL : <https://doi.org/10.32782/ryuv.v1.2023.3>.

2. Косиця О. О., Старинський М. В. Наукові підходи до визначення правового статусу старости як посадової особи місцевого самоврядування в Україні. *Академічні візії*. 2023. Вип. 16. С. 30–38. URL : <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10254876>.

3. Покатаєв П. С., Маєвський А. В. Забезпечення функціонування старостинських округів в Україні в умовах децентралізації. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2023. Вип. 33. С. 198–206. URL : <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.33.38>.

4. Лазарев В. В., Загуменна Ю. О. Становлення та розвиток органів місцевого самоврядування в Україні (1991–2019 роки). *Право і безпека*. 2020. № 2 (77). С. 106–117. URL : <https://doi.org/10.32631/pb.2020.2.15>.

5. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-80#Text>. (дата звернення: 30.05.2024)

6. Коруняк А. В. Актуальні проблеми зайняття посади старости в місцевому самоврядуванні в Україні. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління»*. 2023. № 1 (18). С. 298–308. URL : <https://doi.org/10.52363/2414-5866-2023-1-31>.

7. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п#top>. (дата звернення: 30.05.2024)

8. Рейтерович І. В. Особливості виборів старост в Україні: практика довоєнного та воєнного часу. *Наукові перспективи*. 2023. № 9 (39). С. 179–190. URL : [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9\(39\)-179-190](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9(39)-179-190).

9. Про затвердження Порядку проведення громадського обговорення (громадських слухань) кандидатури на посаду старости : рішення Малинської сільської ради Рівненської області від 07.12.2021 № 245. *Офіційний сайт Малинської сільської територіальної громади*. URL : <https://malynska-gromada.gov.ua>. (дата звернення: 30.05.2024)

10. Про затвердження Порядку проведення громадського обговорення кандидатури старости в старостинських округах Фастівської міської територіальної громади : рішення Фастівської міської ради Київської області від 09.12.2021 № 34-XV-VIII. *Офіційний сайт Фастівської міської територіальної громади*. URL: <http://fastiv-rada.gov.ua>. (дата звернення: 30.05.2024)

11. Про затвердження Порядку проведення громадського обговорення кандидатури старости в старостинських округах Оваднівської сільської ради : рішення Оваднівської сільської ради Волинської області від 26.10.2021 № 10/9. *Офіційний сайт Оваднівської сільської територіальної громади*. URL : <https://ovadnivska-gromada.gov.ua/news/1638343368>. (дата звернення: 30.05.2024)

12. Про службу в органах місцевого самоврядування України : Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14/find?text>. (дата звернення: 30.05.2024)

13. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19/ed20150816#Text>. (дата звернення: 30.05.2024)

14. Виборчий кодекс України : Закон України від 19.12.2019 № 396-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20/ed20191219/find?text>. (дата звернення: 30.05.2024)

15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення виборчого законодавства : Закон України від 16.07.2020 № 805-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/805-20#Text>. (дата звернення: 30.05.2024)

16. Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо вдосконалення правового регулювання інституту старост та його діяльності в умовах воєнного стану: проект Закону України від 24.07.2023 № 9518. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42337>. (дата звернення: 30.05.2024)

References:

1. Petrushevska, V. K. (2023) Rol instytutu starosty u formuvanni hromadianskoho suspilstva. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk - Subcarpathian Law Herald*, vol. 48, issue 1, 12-16. URL : <https://doi.org/10.32782/pyuv.v1.2023.3>. [in Ukrainian]

2. Kosytsya, O. O., Starynskyi, M. V. (2023) Naukovi pidkhody do vyznachennia pravovoho statusu starosty yak posadovoi osoby mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini. *Akademichni vizii - Academic visions*, issue 16, 30–38. URL : <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10254876>. [in Ukrainian]

3. Pokataiev, P. S., Maievskyi, A. V. (2023) Zabezpechennia funktsionuvannia starostynskykh okruhiv v Ukraini v umovakh detsentralizatsii. *Publichne upravlinnia i administruvannia v Ukraini - Public management and administration in Ukraine*, issue 33, 198–206. URL : <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.33.38>. [in Ukrainian]

4. Zahumenna, Y. O., & Lazarev, V. V. (2020) Stanovlennia ta rozvytok orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini (1991–2019 roky). *Pravo i bezpeka - Law and Safety*, vol. 77, 2, 106–117. URL : <https://doi.org/10.32631/pb.2020.2.15>. [in Ukrainian]

5. Pro mistseve samovriaduvannia: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 No. 280/97-BP. (1997) *Zakonodavstvo Ukrainy - Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-80#Text>. [in Ukrainian]

6. Koruniak, A. (2023) Aktualni problemy zainiattia posady starosty v mistsevomu samovriiaduvanni v Ukraini. *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Seriya «Derzhavne upravlinnia» - Bulletin of the National University of Civil Protection of Ukraine. Series: Public Administration*, 18, 1, 298–308. URL : <https://doi.org/10.52363/2414-5866-2023-1-31>. [in Ukrainian]

7. Pro zabezpechennia uchasti hromadskosti u formuvanni ta realizatsii derzhavnoi polityky : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03.11.2010 No 996. *Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-#top>. [in Ukrainian]

8. Reiterovych, I. V. (2023) Osoblyvosti vyboriv starost v Ukraini: praktyka dovoiennoho ta voiennoho chasu. *Naukovi perspektyvy - Scientific Perspectives*, 39, 9, 179-190. URL : [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9\(39\)-179-190](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9(39)-179-190). [in Ukrainian]

9. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia hromadskoho obhovorennia (hromadskykh slukhan) kandydatury na posadu starosty : rishennia Malynskoi silskoi rady Rivnenskoj oblasti vid 07.12.2021 No. 245. (2021) *Ofitsiinyi sait Malynskoi silskoi terytorialnoi hromady - Official Website of the Malyn Village Territorial Community*. N. p. URL : <https://malynska-gromada.gov.ua>. [in Ukrainian]

10. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia hromadskoho obhovorennia kandydatury starosty v starostynskykh okruhakh Fastivskoi miskoi terytorialnoi hromady : rishennia Fastivskoi miskoi rady Kyivskoi oblasti vid 09.12.2021 No. 34-XV-VIII. (2021) *Ofitsiinyi sait Fastivskoi miskoi terytorialnoi hromady - Official Website of the Fastiv City Territorial Community*. N. p. URL : <http://fastiv-rada.gov.ua>. [in Ukrainian]

11. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia hromadskoho obhovorennia kandydatury starosty v starostynskykh okruhakh Ovodnivskoi silskoi rady : rishennia Ovodnivskoi silskoi rady Volynskoi oblasti vid 26.10.2021 No. 10/9. (2021) *Ofitsiinyi sait Ovodnivskoi silskoi terytorialnoi hromady - Official Website of the Ovodne Village Territorial Community*. N. p. URL : <https://ovodnivska-gromada.gov.ua/news/1638343368>. [in Ukrainian]

12. Pro sluzhbu v orhanakh mistsevoho samovriiaduvannia Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 07.06.2001 No 2493-III. (2001) *Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14/find?text>. [in Ukrainian]

13. Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad : Zakon Ukrainy vid 05.02. 2015 No. 157-VIII. (2015) *Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19/ed20150816#Text>. [in Ukrainian]

14. Vyborchyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 19.12.2019 No. 396-IX. (2019) *Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20/ed20191219/find?text>. [in Ukrainian]

15. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia vyborchoho zakonodavstva : Zakon Ukrainy vid 16.07.2020 No 805-IX. (2020) *Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/805-20#Text>. [in Ukrainian]

16. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro mistseve samovriiaduvannia v Ukraini» shchodo vdoskonalennia pravovoho rehuliuвання instytutu starost ta yoho diialnosti v umovakh voiennoho stanu: proekt Zakon Ukrainy vid 24.07.2023 No 9518. (2023) *Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. N. p. URL : <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42337>. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 31.05.2024

Teremetskyi V., Doctor in Law, Professor, leading research scientist of the Department of International Private Law, Academician F.H. Burchak Scientific Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the NALS of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Velychko V., PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of State Building Yaroslav Mudryi National Law University (Kharkiv, Ukraine)

LEGAL REGULATION OF APPOINTING OVERSEERS WITHIN LOCAL SELF-GOVERNMENT SYSTEM

The scientific research is dedicated to the peculiarities of the legal regulation of the appointment of an overseer in the system of local self-government. The authors of the article have studied the current legislation regulating the process of electing an overseer in Ukraine and in certain territorial communities. It has been established that the procedure for appointing an overseer of a settlement is set out in the laws of Ukraine and by-laws of individual local councils. The stages of determining the candidacy for the position of overseer, which is finally approved by the local council, are characterized.

It is asserted that the leading role in determining the candidate for the position of overseer is played by the village or city head. This official proposes the overseer candidate for public discussion by the residents of the settlement. Certain provisions of the procedure for public consultations on the formation and implementation of state policy, approved by a resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, have been analyzed. It is concluded that the norms of this by-law should be applied during the public discussion of the candidate for the position of overseer.

A number of shortcomings in the legal regulation of the appointment of an overseer of a settlement are indicated, namely: residents of a specific village cannot propose their own candidate for the position of overseer; it is not provided how the village head should act if the candidates for overseer proposed by him are rejected by the residents of the settlement for a long period of time; there are no special requirements for candidates for the position of overseer, except for the general requirements for employees of local self-government bodies; by-laws of individual local councils do not provide for the participation of public observers during the polling of residents of the settlement regarding the candidate for the position of overseer, etc. It is proposed to amend the electoral legislation to restore direct elections of the overseer by the residents of the settlement.

Keywords: overseer, overseer's area, territorial community, legal regulation, local self-government, official, legal status, public discussion, powers, elections.